

Illés Attila

Lőrincz Gábor: A nyelvi variativitás a szlovákiai magyar anyanyelvtankönyvekben

A nyelvi variativitás a szlovákiai magyar anyanyelvtankönyvekben című monográfia 2014 márciusában jelent meg a Líceum Kiadó gondozásában. A szerző dr. Lőrincz Gábor, a révkomáromi Selye János Egyetemen végezte tanulmányait, majd az egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Doktori Iskolájában szerezte meg PhD-fokozatát. Az ismertetett monográfiája szervesen kapcsolódik disszertációja témájához.

Ahogy Lőrincz Julianna a mű előszavában rámutat, a munka egy „olyan összefoglaló, szintetizáló monográfia, amely a magyar nyelvészeti szakirodalomban elsőként tesz kísérletet arra, hogy a nyelvi variativitás és a különböző lexikológiai jelentésviszonyok elméleti vonatkozásain túl a kérdéskör gyakorlati hasznosításának lehetőségeit is bemutassa. Mind a hazai, mind pedig a nemzetközi nyelvészeti szakirodalomban kevésbé kutatott, de nagyon fontos kérdést dolgoz fel Lőrincz Gábor, és rávilágít arra is, hogy a szóbeli és az írásbeli kommunikáció különböző szinterein és műfajaiban a variativitás kérdésének nagyon fontos szerepe van, hiszen a szövegalkotó a nyelv variáns és szinonim elemei közül válogat, amikor gondolatait nyelvi formába önti.” (7. o.)

A munka két nagyobb egységre osztható. Az elsőben a nyelvi variativitás kérdésével foglalkozik a szerző. Itt részletesen kifejti a nyelvi variativitás elméleti tételeit. Erre azért helyez nagy hangsúlyt Lőrincz Gábor, mivel a variativitás kevés figyelmet kap az anyanyelv-oktatási gyakorlatban. Az alap- és középiskolai tankönyvek elméleti anyagában ugyanis alig találunk a variativitással kapcsolatos ismereteket, vagy ha igen, akkor sok terminológiai pontatlansággal. Ugyanakkor azért is fontos a kérdés vizsgálata, mert a variáns elemek felhasználása adekvátabbá teszi a tanulók szövegalkotását, fejleszti kommunikációs készségüket. A monográfia első részében igyekszik a szerző minél átfogóbb képet adni a magyar nyelv és irodalom tantárgy tanításában jelenleg használt szlovákiai alap- és középiskolai tankönyvek, munkafüzetek, valamint a variativitás kérdéskörének összefüggéseiről.

Lőrincz Gábor a munka második részében több tankönyvet és tankönyvesaládot elemez. Közöttük megtalálhatók a régebbi, Kovács László által írt tankönyvek és gyakorlókönyvek, továbbá Uzonyi Kiss Judit és Csicsay Károly, valamint a Misad Katalin, Simon Szabolcs és Szabó Mihály Gizella által szerkesztett oktatási segédeszközök. Ezen könyveknek a variativitás kérdéskörével összefüggő elméleti és gyakorlati anyagait vizsgálja a szerző, és

veti össze a szlovákiai magyar anyanyelv-oktatási tantervek előírásaival. Néhány helyen Lőrincz Gábor úgy ítéli meg, hogy hiányosak vagy hiányoznak a megfelelő módszerrel kidolgozott tankönyvi gyakorlatok. E hiányosságok kiküszöbölésére és áthidalására saját gyakorlatsorokat közöl, melyek jól kiegészítik még a módszertanilag szakszerűen felépített tankönyvek és munkafüzetek anyagát is, ezért hasznosak lehetnek a tanárok és a diákok számára egyaránt.

A munka másik hozadéka, hogy nemcsak nyelvtani, hanem a szövegvariánsok kapcsán irodalmi kérdésekkel is foglalkozik a szerző. Külön fejezetben vizsgálja a népköltészet és a műköltészet szövegvariánsainak kérdéseit. Az elméleti ismeretek mellett szövegvariánsokat is elemez (*Kádár Kata* két változata és az *Anyám tyúkja* valamint az *Apám kakasa* szövegeket).

A monográfia végén gazdag szakirodalom-jegyzék foglalja össze a témával foglalkozó külföldi és magyar munkákat, amelyek kiváló kiindulópontul szolgálhatnak minden olyan kutatónak, tanárnak és diáknak, aki részletesebben szeretne foglalkozni a nyelvészet ezen területével. Érdemes kiemelni *A dolgozatban előforduló szópárok jegyzéke* című fejezetet. Itt a könyv gyakorlati példaanyagát mutatja be a szerző, mely szintén hasznos lehet a téma iránt érdeklődő szakemberek és laikusok számára egyaránt. A munka végén helyet kapott a könyvben való eligazodást segítő *Névmutató* és *Tárgymutató*. A monográfia egy angol és egy szlovák nyelvű összeggzéssel zárul, melyekkel a magyarul nem olvasók figyelmét is felhívhatja a szerző a téma fontosságára. A kötetet haszonnal forgathatják a különböző oktatási intézmények magyar és idegen nyelv szakos tanárai is.